

SVÄLBLADET

ETT TEMABLAD FRÅN SVÄLORNA LATINAMERIKA

JÄMSTÄLLDHET OCH
KLIMATRÄTTVISA

INNEHÅLL

I MAJES MÖTS LANTBRUKARE FÖR ATT TA DEL AV DET SENASTE INOM HÅLLBART JORDBRUK

Denna mässan är bara ett av alla sätt där en märker av det ökade intresset för ekologiska produkter och tekniker

INTEGRERA MÄNNEN I FÖRÄNDRINGEN

Läs mer om hur Svalorna Latinamerika arbetar för att stärka kvinnors rättigheter

VILL FÖRÄNDRAS GENOM TEATER

Träffa Odalis Gabriela Yuca Casas som är engagerad i Svalorna Latinamerikas samarbetsorganisation Albor

JÄMSTÄLLDHET & KLIMATRÄTTVISA

3 JÄMSTÄLLDHET & KLIMATRÄTTVISA

STÄRKA KVINNOR PÅ LANDSBYGDEN

4 STÄRKA KVINNOR PÅ LANDSBYGDEN

4 MER JÄMSTÄLLD FÖRDELNING AV ARBETE I HEMMET - ETT MÅSTE FÖR KVINNORS SAMHÄLLESENGAGEMANG

5-6 UTBILDNING FÖR TJEJER PÅ LANDSBYGDEN LYFTER HELA SAMHÄLLET

7-8 MÄN OCH POJKAR MÅSTE OCKSÅ VARA MED I KAMPEN FÖR KVINNORS RÄTTIGHETER

RESILIENTA MATFÖRSÖRJNINGSSYSTEM

9 MATSUVERÄNITET - EN FRÅGA OM JÄMSTÄLLDHET

10 LANTBRUKSMÄSSAN I MAJES - EN MÖTESPLATS FÖR KUNSKAPsutBYTE OCH INSPIRATION

11 ATT ARBETA INOM JORDBRUKET ÄR ETT AV DE FARLIGASTE ARBETENA

12 FRAMGÅNG FÖR DET GRÖNA GÖDNINGSMEDLET BIOL

13 VÄXTHUS PÅ SKOLAN MINSKAR UNDERNÄRINGEN

14 WORKSHOPS OM EKOSYSTEM OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR

SEXUELLA OCH REPRODUKTIVA RÄTTIGHETER

15 SEXUELLA OCH REPRODUKTIVA RÄTTIGHETER

15 TONÅRSGRAVIDITETER

16 UTBILDNING I SRHR GER FLICKOR ÖKADE VALMÖJLIGHETER

17 SYSTERSKAPET OCH DESS KRAFT FÖR UTVECKLING

KULTUR SOM FOLKBILDANDE METOD

18 TAR MAKTEN ÖVER MANSNORMER GENOM TEATER

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Årsskiftet 2023 markerade en nystart och inledningen av vårt nya Latinamerikaprogram som kommer fokusera på kopplingen mellan klimat- och miljöfrågor och jämställdhet.

Latinamerika är en vidsträckt region med stora skillnader, socialt, ekonomiskt och klimtmässigt. Jordbävningar, översvämningar, torka och smältande glaciärer är exempel på naturkatastrofer som kan inträffa i regionen. Den höga ojämlikheten i kombination med befolkningstätheten i katastrof-drabbade områden gör att regionen är mycket sårbar för naturkatastrofer. Samhällen som är oförmögna att hantera klimatförändringar och naturkatastrofer drabbas hårt.

Latinamerika har även bland de högsta nivåerna av könsbaserat våld i världen. Könsbaserat våld är ett uttryck för den historiskt ojämlika maktrelationen mellan kvinnor och män och är den yttersta konsekvensen av ett ojämnt samhälle. Det är en kränkning av kvinnors och barns mänskliga rättigheter och ett allvarligt hot mot deras hälsa. FN definierar könsbaserat våld som "varje handling som utförs mot en persons vilja och baseras på könsnormer och ojämlika maktförhållanden".

De kombinerade effekterna av kollaps av ekosystem, ekonomi, infrastruktur och sociala serviceinstitutioner, inklusive polis och sjukvård, bidrar till att könsbaserat våld ökar. Kvinnor, ursprungsfolk och småjordbrukare tillhör de mest påverkade grupperna.

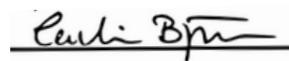
Naturkatastrofer, klimatförändringar och klimatrelaterade konflikter leder till förstörelse av naturresurser. Detta riskerar att underminera försörjningsmöjligheter och öka fattigdomen.

Vidare ökar det risken för att kvinnor och barn utsätts för våld i nära relation och sexuellt våld samt att tillgång till information, stöd och insatser för återhämtning minskar drastiskt. Effekterna av klimatförändringar förvärrar således rådande ojämställdhet och leder ofta till fler negativa konsekvenser för kvinnor och barn.

Att främja jämställdhet och motverka könsbaserat våld ger ökade möjligheter för kvinnor och barn att aktivt utkräva sina rättigheter och bidra till hållbara samhällen.

I det nya programmet kommer vi bygga vidare på Svalorna Latinamerikas långa tradition av jämställdhetsarbete och kärnan i vårt arbete - hjälp till självhjälp. Syftet är att ge stöd till dem som kan åstadkomma verklig och hållbar förändring från grunden.

Tack för att du fortsätter att stötta oss i detta arbete och vår strävan mot en rättvis värld!

CAROLINE BJÖRKDAHL
STYRELSEORDFÖRANDE
SVALORNA LATINAMERIKA

DET HÄR ÄR SVALORNA LATINAMERIKA

Svalorna Latinamerika är en partipolitiskt och religiöst obunden människorättsorganisation som funnits sedan 1959. Vi verkar för att barn, ungdomar och kvinnor ska få ökat inflytande i samhället och förbättrade livsvillkor, nu och i framtiden.

Svalorna Latinamerika, Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm
Mejl: info@svalorna.se, www.svalorna.se
Telefon: 08-642 16 96
Organisationsnummer: 802003-3083, PlusGiro 900912-7

Omslagsbild: Två kvinnor ("cholas") säljer grönsaker på marknaden runt torget i Sorata, Bolivia. Foto: Daniel Díaz
Texter och bearbetning: Lotta Persson och Maja Magnusson
Layout: Lotta Persson och Maja Magnusson

© Svalorna Latinamerika 2022
Detta Temablad är framtagen med stöd av Sida/ Forum Civ

JÄMSTÄLLDHET & KLIMATRÄTTVISA

Hur hänger jämställdhet och klimaträttvisa ihop? I detta temablad behandlas olika perspektiv på jämställdhet och klimat samt hur de relaterar till varandra. Detta görs genom de tre fokusområdena **Sexuella och reproduktiva rättigheter, Kvinnor på landsbygden och Resilienta matförsörjningssystem.**

Jämställdhet och klimaträttvisa måste tacklas gemensamt för att uppnå ett långsiktigt resultat. Jämställdhets- och klimatarbete innebär var för sig stora utmaningar. Men de är även sammanlänkade och påverkar varandra på flera olika sätt:

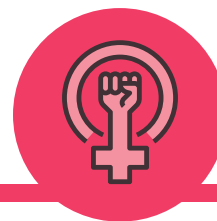
- **Redan utsatta grupper drabbas hårdast.** Klimatförändringarnas effekter slår, liksom alla kriser, hårdast mot redan utsatta grupper där kvinnor och barn utgör majoriteten av de värst drabbade.
- **Resurser och äganderätt.** Kvinnor har i många fall inte samma tillgång till kapital och andra finansiella medel, mark och andra resurser som behövs för att förebygga eller starta om efter en naturkatastrof. Kvinnor har dessutom ofta sämre tillgång till information och nyhetskanaler som varnar om kommande naturkatastrofer och har mindre rörlighet i samhället
- **Omvårdnadsansvar.** Många sjukdomar sprids snabbare när det blir varmare eller när översvämningar inträffar. Eftersom kvinnor fortfarande har det huvudsakliga omvårdnadsansvaret i många samhällen blir deras arbetsbörda tyngre, samtidigt som de lider större risk att själva bli smittade. Gravida är dessutom särskilt känsliga för vissa smittor.

- **Könsbetingade arbetsuppgifter.** Kvinnor är i större utsträckning än män direkt beroende av naturresurser. I många samhällen faller det på kvinnor att t.ex. sköta jordbruket eller hämta vatten.
- **Missad skolgång.** När kvinnornas uppgifter därigenom tar mer tid i anspråk riskerar dessutom flickor att gå miste om sin skolgång då deras hjälp behövs i hemmen.
- **Klimatflyktingar.** I de mest allvarliga fallen leder klimatförändringar till att människor tvingas på flykt. Många gånger är det männen som migrerar, då måste kvinnorna ta över deras sysslor också. Kvinnor och flickor som tvingas fly löper risk att utsättas för bland annat sexuellt våld. Dessutom har de andra behov än män gällande exempelvis tillgång till sanitära faciliteter i samband med t.ex. mens. Gravida kvinnor är särskilt utsatta, liksom de kvinnor som ansvarar för små barn.
- **Politiskt inflytande.** Kvinnor är sämre representerade i politiken och beslutsfattande sammanhang, vilket kan medföra att kvinnors perspektiv missas eller nedprioriteras.

I detta temablad konkretiseras dessa punkter genom exempel på gräsrotsnivå från Svalorna Latinamerikas samarbetsorganisationers verksamheter.

Text: Lotta Persson, kanslipraktikant

Att kvinnor utsätts för både våld och diskriminering på grund av patriarkala strukturer är sedan tidigare välkänt. Det finns också stora skillnader mellan olika grupper av kvinnor. Kvinnor på landsbygden diskrimineras i större utsträckning på flertalet grunder, såväl ekonomiska som sociala. Många har inte tillgång till grundläggande mänskliga rättigheter, som rätt till egen försörjning, högre utbildning eller tillräcklig hälsovård. För att ändra på detta krävs en

genomgripande förändring av samhället. Att stärka landsbygdens kvinnor är ett måste för att strukturella förändringar ska kunna uppnås. I detta avsnitt görs nedslag i Svalorna Latinamerikas samarbets-organisationers verksamhet i Peru och Bolivia för att ge konkreta exempel på hur Svalorna arbetar med att stärka kvinnors position i hemmet, på skolorna, och för att inkludera männen i förändringen.

Mer jämställd fördelning av arbete i hemmet

-ett måste för kvinnors samhällsengagemang

Yeraldine Quispe Guzman arbetar på kommunen i Machaguay och är 29 år gammal. Hon är med så ofta hon kan på Svalorna Latinamerikas landsbygdsutvecklingsprogramms aktiviteter men menar att det är svårt att hinna med. Hennes arbetstider och att hon som kvinna har förpliktelser i hemmet som gör det svårt för henne att komma iväg på aktiviteterna.

- Det är vi kvinnor som tar hand om allt hemma. Allt från att ta hand om barn, till att laga mat och tvätta kläder. Det är inte alla kvinnor som kan komma iväg och göra saker för sig själva. Det fungerar bättre när man får och kan ta med sig barnen. Men det är inte alltid man kan fokusera på aktiviteten då, vilket gör att ibland är det enklare att bara stanna hemma. Ofta misstolkas som att kvinnorna inte vill delta - men kvinnor vill vara med i utvecklingen.

På landsbygden i Peru är det fortfarande brist på barnomsorg innan barnen är gamla nog för att börja skolan. Detta skapar en ojämlig fördelning i arbetslivet på landsbygden och gör att det blir svårare för kvinnor att både arbeta och vara med och engagera sig i samhället.

- Bristen på barnomsorg är definitivt ett hinder för kvinnor att komma ut i arbetslivet. Men också för att vara med på aktiviteter och möten som det som anordnas fortsätter Yeraldine. Detta är något vi som samhälle måste arbeta med. För hur ska kvinnans status i samhället förändras om de inte ens kan ta sig till aktiviteterna som är tänkta att främja kvinnors deltagande för denna utveckling?

Kvinnor avsätter generellt inte tid till möten och utbildning men ett incitament i Svalorna LA programmet har just varit att ge möjligheter till en ökad inkomst och självförsörjning. På så vis får kvinnor förbättrad ekonomisk trygghet vilket i sin tur ger ökade möjligheter att påverka, både inom familjen och i samhället. Möjligheterna till en säkrare inkomst har även visat sig vara mycket attraktiv för män, och mäns medverkan är instrumental för att kvinnor ska kunna diskutera de rådande maskulinitetsnormerna och bristen på jämställdhet i samhället och i hemmen.

Svalorna arbetar med att bryta könsroller som dessa, för att skapa en normalisering av arbetande mammor och pappor som är delaktiga i barnomsorgen och uppfostrandet. I Peru arbetar Svalorna Latinamerika tillsammans med våra samarbetsorganisationer för ökat demokratiskt inflytande och delaktighet av kvinnor och unga.

Text & foto: Savannah Leufstadius, praktikant Peru

Mujer es manana
aroma, belleza y
experiencia

UTBILDNING FÖR TJEJER PÅ LANDSBYGGDEN LYFTER HELA SAMHÄLLET

Få investeringar är så framgångsrika för ett lands utveckling som satsningar på flickor och kvinnor. Nästan alla inser att utbildning av flickor och kvinnor har sociala fördelar. Men det innebär också enorma ekonomiska vinster för samhället i stort.

För varje år av extra skolgång ökar kvinnornas löner och möjligheter. Att utbilda flickor har också ett avgörande inflytande på hälsoläget och familjeplanering. Utbildade kvinnor gifter sig senare och föder färre och friskare barn.

Flickor och kvinnor som fått gå i skolan blir mer sällan gravida i ung ålder, vilket är bra både för barnet och mamman. Det finns alltså en direkt koppling mellan hur länge en kvinna utbildar sig och hennes barns överlevnad och hälsa.

Dessutom för kvinnorna kunskaperna vidare till sin familj och startar en positiv spiral som gynnar hela samhället och kommande generationer.

Virginia Valencia Choque är lärare på en av skolorna Svalorna Latinamerika samarbetar med. Hon är själv uppvuxen i området, El Alto. Hon är lärare sedan 15 år tillbaka och har en masterutbildning i religion och etik och är på väg att doktorera i historia.

Enligt lag har alla tillgång till avgiftsfri utbildning i Bolivia. Historiskt var ekonomi en faktor som begränsade tillgång till utbildning och endast privilegierade män studerade. Men det håller på att förändras och Virginia ser allt fler unga tjejer i varje klassrum.

Tjejerna har också en annan syn på utbildning och är mer motiverade och aktiva. Menar Virginia

Dessvärre finns fortfarande flera omständigheter som gör att flickorna inte fortsätter att utbilda sig. Det beror fortfarande i stor utsträckning på ekonomiska förutsättningar för även om skolan är avgiftsfri finns andra omständigheter som gör att tjejerna inte har råd att vidareutbilda sig. Framför allt för flickor på landsbygden.

-På landsbygden finns det inga universitet så studenterna behöver ta sig, ofta långt, till El Alto eller La Paz för att studera. Hur motiverade de än är så kan avståndet och ekonomin göra att de inte kan studera på universitet, säger Virginia.

Sedan 2010 är skolgång formellt obligatorisk och avgiftsfri i 14 år i Bolivia. Nästan alla barn börjar den vanliga skolan och runt 95 procent av dem slutför det första sexåriga stadiet. Efter hand faller dock fler ifrån och endast två tredjedelar når gymnasiet, där ytterligare avhopp sker. Bland dem som fullföljer sina studier är majoriteten pojkar. Denna fördelning ser dock olika ut i de socioekonomiska grupperna, bland höginkomstfamiljer är det idag nästan ingen skillnad, medan gapet är desto större på landsbygden.

Ungefär vart femte barn mellan 7 och 14 års ålder arbetar, även om de flesta av dem också går i skolan. Den utbredda fattigdomen gör att barnen tvingas bidra till familjens försörjning. Vanligast är arbete inom jordbruket.

*källa: Landguiden 2023

- Jag själv kommer från enkla förhållanden. Mina föräldrar kunde inte hjälpa mig och mina syskon med läxorna. Dom gick bara något år i skolan och har aldrig kunnat läsa eller skriva särskilt bra. Men de har alltid uppmuntrat oss att studera. Ansvar för att ta hand om familjen kom före deras egna drömmar och dom ville alltid att vi skulle ta oss längre.

Svalorna Latinamerika och Chasqui försöker göra utbildning mer tillgänglig i rurala områden.

-Jag har samarbetat med Chasqui under lång tid. De räcker ut en hand till vår institution och hjälper oss på flera plan. Bland annat hur vi kan organisera oss och ställa krav på makthavare. Chasqui hjälper oss också att utbilda i värdegrundsfrågor

kring jämställdhet och våld mot kvinnor. De har hjälpt oss att forma en gemensam värdegrund för framtida generationer för att uppnå ett mindre patriarkalt samhälle. De hjälper oss även med växthus för att skolan ska vara självförsörjande och för att barnen ska få tillgång till en bättre kost. säger Virginia.

-Det kommer alltid finnas olika idéer om hur man kan förbättra den bolivianska skolan. Men mer resurser behövs i rurala områden. Det hade varit bra ifall vi hade en stabil mer långsiktig utbildningspolitik med uppföljning varje år för att kunna förbättra och utveckla utbildningen i Bolivia.

Text och foto: Eila Strandmark, praktikant, Bolivia

Virginia Valencia Choque ser allt fler unga tjejer i varje klassrum.

Män och pojkar måste också vara med i kampen för kvinnors rättigheter

Förtrycket mot flickor och kvinnor är fortfarande stort i Peru. Machismen med hot och våld är utbredd. Samtidigt växer den feministiska rörelsen och allt fler kvinnor organiserar sig för ett jämställt samhälle.

Kvinnor diskrimineras på alla plan i det peruanska samhället. De löper större risk än män att påverkas av fattigdom och arbetslöshet. Våld mot kvinnor är ett utbredd problem, särskilt på den peruanska landsbygden. Enligt en undersökning från Perus nationella institut för statistik och information (INEI) har 64% av landsbygdens kvinnor utsatts för någon typ av våld från en partner eller familjemedlem under sitt liv.

Erick Vazquez är elevrådsordförande på skolan Municipio Escolar i staden Tipan. Han bekräftar att det finns mycket diskriminering mot kvinnor på landsbygden i Peru och att det därför är viktigt att män och pojkar lär sig att respektera kvinnors rättigheter.

- Mina vänner drar ofta allvarliga skämt på bekostnad av mina tjejkompisar, och jag kan se att de blir irriterade. Jag kan också skämta ibland men jag försöker sätta gränser och se till att be om ursäkt efteråt.

Den främsta målgruppen för Svalorna Latinamerikas landsbygdsutvecklingsprogram i Peru är kvinnor och flickor. Samtidigt är pojkar och män också en viktig målgrupp, särskilt när det gäller utbildningar och workshops om jämställdhet. Mäns medverkan är fundamental för att kvinnor ska få utrymme att diskutera frågor såsom könsroller och maskulinitetsnormer.

Ett vanligt problem på landsbygden är att kvinnor hindras från att delta av en manlig partner eller familjemedlem. Celestino Huamani Corahua från Viraco är pappa till en son och en dotter. Han menar att det är viktigt att behandla båda barnen likadant.

- Både min son och min dotter har mål och visioner. Min roll som pappa är att uppmuntra dem i detta, inte tvinga en till att stanna hemma.

Cleofe Puma Marquez från området Piscopampa förklarar att ett annat återkommande problem är att männen inte själva vill delta på aktiviteterna.

- Ofta vill männen inte gå på workshops om jämställdhet, de tycker inte att det berör dem. Jag skulle vilja att min man och son också följde med, då skulle de få mer förståelse för vad vi får lära oss.

En förändring av könsnormer är en viktig förutsättning för utveckling och fattigdomsbekämpning på den peruanska landsbygden. Mäns deltagande är viktigt - inte bara för männen själva, utan även för att öka tryggheten bland kvinnor, barn och ungdomar.

Text och foto: Agnes Blomqvist, praktikant, Peru

**"Jämställdhetskampen är beroende av kvinnor som aktivt kämpar för ökat inflytande, men den kräver också män och pojkar som är villiga att förändra sina attityder och utbilda sig om kvinnors rättigheter."
-Victor Gutierrez**

Victor Gutierrez lyssnar på en föreläsning om jämställdhet och maskulinitetsnormer tillsammans med sin dotter Pia.

"Ofta vill männen inte gå på workshops om jämställdhet, de tycker inte att det berör dem. Jag skulle vilja att min man och son också följde med, då skulle de få mer förståelse för vad vi får lära oss."

Psykologen Rosario föreläser om jämställdhet och maskulinitetsnormer på Internationella dagen för landsbygdens kvinnor.

Foto: Agnes Blomqvist, praktikant Peru

Matsuveränitet - en fråga om jämställdhet

Latinamerika är som en konsekvens av klimatförändringarna redan en utsatt region för flertalet naturkatastrofer. Flera av länderna saknar i dag såväl resurser som politisk vilja att ställa om till mer hållbara modeller för produktion och konsumtion. Den redan utbredda ojämlikheten växer. Klimatförändringarna förstärker därigenom redan existerande ojämlikheter genom att drabba de redan utsatta hårdare. En viktig fråga inom området är klimatförändringarnas effekter på tillgång till vatten och mat. Ökad konkurrens om viktiga och bristande resurser, såsom färskvatten kan leda till ökade motsättningar och risk för konflikter.

Småbrukare och urfolk vars tillgång till mark redan är osäker drabbas hårdast av till exempel landgrabbing och maktkonflikter. Majoriteten av världens småbrukare är kvinnor och de är särskilt utsatta då de ofta saknar makt att påverka sin livssituation och inte har samma rättigheter till mark som män. Eftersom ansvaret för att försörja familjen med mat ofta ligger hos kvinnor drabbar diskrimineringen av dem direkt. 868 miljoner människor i världen går till sängs hungriga varje dag, och mer än hälften av dem är kvinnor. Enligt FAO kan ökad jämställdhet minska antalet hungriga med 100–150 miljoner. Näringsinnehållet i maten är en ytterligare aspekt, 115 000 kvinnor dör varje år på grund av järnbrist och undernäring i samband med graviditet.

Kvinnor, liksom andra marginaliserade grupper såsom urfolk, har ofta mindre inflytande i beslutsprocesser både på lokal, nationell och internationell nivå. Redan marginaliserade grupper saknar alltså inflytande över de beslut som påverkar dem. Detta är en maktobalans som kräver konkreta åtgärder. Svalornas organisationer arbetar för att förändra strukturella problem på marginaliserade människors villkor och egna initiativ för att åstadkomma verkliga och bestående förändringar. Stater måste ta ansvar och arbeta för icke-diskriminering med speciellt fokus på kvinnor, framförallt inom jordbrukssektorn. De bör anpassa nationella lagstiftningar i linje med de mänskliga rättigheterna.

I Anderna utgör smältande glaciärer ett stort hot mot vattentillgången, medan flera Centralamerikanska länder, inklusive Nicaragua och Guatemala där Svalorna Latinamerika är verksamma, hotas av torka. Svalorna Latinamerika arbetar med dessa frågor bland annat genom sitt landsbygdsutvecklingsprogram i Peru och växthusprojekt i Bolivia. Dessa projekt drivs för att människor på kort och lång sikt själva ska kunna utkräva sina rättigheter och förbättra sin ekonomiska och sociala situation.

Text Lotta Persson, Kanslipraktikant

Lantbruksmässan i Majes

En mötesplats för kunskapsutbyte och inspiration

Ekologiska avocador får samsas med ekologisk honung, ostar och glass när Svalorna LAs samarbetsorganisation Ceder deltar på mässan

I oktober varje år anordnas Lantbruksmässan i Majes, ett event som lockar tusentals personer varje år. Mässan grundades med avsikt att skapa ett forum där lantbrukare från hela Peru, och andra sydamerikanska länder kan visa upp nya tekniker, produkter och utbyta kunskap om hållbart jordbruk. Medlemmar i Svalorna Latinamerikas samarbetsorganisation är med på mässan varje år, både för att visa upp sina lokalt och ekologiskt odlade produkter och för att ta del av de senaste teknikerna inom hållbart jordbruk.

Lantbruksmässan i Majes är i gång igen efter pandemin. Hit kommer jordbrukare från hela kontinenten för att köpa lokala mathantverk - men framför allt för att lära sig nya tekniker av varandra. Svalorna Latinamerikas (LA) samarbetsorganisation Ceder är på plats varje år, i år säljer medlemmarna från distriktet Viraco ostar, honung, glass och avokado i tältet - allt ekologiskt odlat.

- Jordbruksmässan är viktig för försäljningen. Men den är även viktig för exponeringen av produkterna och att vi jordbrukare i Viraco får se att det finns ett intresse och behov av våra produkter. I år har exempelvis flera stora exportföretag besökt oss och visat intresse för att köpa produkter i framtiden, säger Ursula Naldha Marquez Medina som säljer glass gjord på hennes kors mjölk.

Det internationella intresset för ekologiska produkter har ökat nästa varje år sedan 1999. Men trots denna ökning är fortfarande bara 1,5 procent av världens odlingsmark ekologisk odlad. I Viraco är nästan alla produkter ekologiska, något som Svalorna LA utbildat och informerat medborgarna om hur man gör genom expertföreläsningar och workshops.

- Här på Lantbruksmässan handlar mycket om hållbart jordbruk. Det är något vi är bra på. Men kunskapsutbytet är fortfarande viktigt, inte bara för att vi i Viraco alltid kan lära oss mer, utan också för att fler personer i Peru och i hela Sydamerika tillsammans kan utvecklas och skapa en mer hållbar framtid inom jordbruket, menar Pedro Nolasco Arapa Condora som är delaktig i Svalorna LA:s landsbygdsutvecklingsprogram och med på mässan. Ursula Naldha Marquez Medina håller med om att kunskapsutbytet är det viktigaste med Lantbruksmässan och att ekologisk odling borde vara standarden i landet.

- Med hjälp av Svalorna Latinamerikas program har vi lärt oss hur vi på mest hållbart sätt kan odla och producera, nu är det viktigt att förmedla och sprida den kunskapen.

Text och foto: Savannah Leufstadius, praktikant, Peru

Att arbeta inom jordbruket är ett av de farligaste yrkena

Enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO) är jobb inom jordbruk ett av världens tre farligaste jobb. Kvinnor får ofta arbeten som anses vara mindre fysiskt krävande som till exempel besprutning, vilket också påverkar deras hälsa. Gravida kvinnor är extra utsatta då det finns risk för att de blir av med jobbet vid graviditet men också riskerar att förlora sina foster på grund av arbetet med kemikalierna.

Vissa kvinnor måste även ta med barnen till jordbruket vilket resulterar i att 132 miljoner flickor och pojkar från fem till fjorton år jobbar inom jordbruk. Sexuella trakasserier och förbrytelser är också vanligt. Sammantaget beror detta på stereotypa uppfattningar om könsroller. Orsakerna varierar beroende på lokala omständigheter och kontext, men den grundläggande bakomliggande orsaken är just diskrimineringen av kvinnor, och kvinnors generellt sett lägre sociala, politiska och ekonomiska status i de flesta samhällen.

Text Maja Magnusson, Svalorna Latinamerika

Framgång för det gröna gödningsmedlet Biol

Färdig Biol hålls över i flaskor för försäljning. Foto Savannah Leufstadius, praktikant, Peru

På landsbygden i Peru lever en majoritet av invånarna med jordbruket som huvudsakliga inkomstkälla. Det organiska gödningsmedlet Biol har visat sig vara ett bra alternativ till konventionella gödningsmedel för att öka produktiviteten i odlingarna. Biolen är mer hälsosam och en viktig förutsättning för en övergång till ett mer hållbart jordbrukande i landet.

Ett väl fungerande gödningsmedel är avgörande för att odlingarna på Perus landsbygd ska få näring och god tillväxt. Moderna gödningsmedel är ofta kemiskt framställda och innehåller många gånger tungmetaller och ämnen som leder till föroreningar i naturen. Organiska gödningsmedel som Biol, tillverkas enbart av animaliska eller vegetabiliska produkter och utgör därför ett mer ekologiskt hållbart alternativ vid odling. Biol tillverkas genom nedbrytning och fermentering av organiskt material såsom kogödsel, mjölk, socker, äggskal, olika växter och frukter samt vatten. Biolen ger samma produktivitet i jorden som kemiska gödningsmedel, men utan att förorena närliggande jordar, växter och vatten.

Diego Bullon som är agronom på Svalorna Latinamerikas samarbetsorganisation Ceder berättar om Biolens olika för- och nackdelar.

- Eftersom Biolen tillverkas av naturliga ingredienser som finns tillgängliga på landsbygden går den bra att framställa lokalt. Genom att använda organiska produkter och tillverka sin egen Biol kan invånarna på landsbygden i Peru öka sin produktion och bidra till ett mer hållbart jordbrukande. Dessutom kan invånarna få mer kontroll över sin egen produktion och på så sätt öka sitt ekonomiska självbestämmande. Nackdelen med Biol är att det tar längre tid att framställa än konventionella gödningspreparat och att marknaden för kemiska gödningsmedel är större och mer lättillgänglig. Men Biolen är en viktig faktor för hållbart jordbrukande på landsbygden i Peru.

Maribel Gamero Congona är ordförande för föreningen Asociación de Productores los Tres Cerditos de Pampacolca. Hon har precis varit på studiebesök hos en ungdomsorganisation i Chivay som tillverkar sitt egna organiska gödningsmedel. Maribel menar att hon ser många fördelar med att använda Biol som gödningsmedel:

- Biolen hjälper oss att undvika ämnen som förorenar naturen. Det gör också att vi äter mer hälsosamt. Det som vi stoppar i jorden får vi i förlängningen i oss, kan vi undvika farliga ämnen kan vi också minska risken för en rad olika sjukdomar.

Text: Agnes Blomqvist, praktikant, Peru

Växthus på skolan minskar undernäringen

Med stöd från Svalorna Latinamerikas lokala samarbetsorganisationer har skolan haft möjlighet att bygga växthus för att lokalt kunna producera hälsosam mat.

Att odla lokalt är ett sätt att komma tillrätta med flera problem i det Bolivianska höglandet. Det stärker lokalsamhällets självförsörjningsgrad, bidrar till mer hållbar produktion av mat och minskar undernäringen bland utsatta grupper.

Bolivia får låga siffror när befolkningens hälsa ska mätas. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO), har Bolivia ett av världens sämsta resultat när det kommer till flera hälsoindikatorer. Utmaningarna för att förbättra hälsan i Bolivia är många. Fattigdomen är utbredd och tillgång till vård är begränsad. Tillgång till rent vatten och sanitet är ofta bristfällig men även undernäringen är ett stort problem. Det är därför växthusen på skolorna är så viktiga.

I september anordnade skolan Republica de Uruguay, Tacachira, La Paz, deras första marknad med grönsaker odlade i växthusen på skolan. Med stöd från Svalorna Latinamerikas (LA) lokala samarbetsorganisationer CHASQUI har skolan haft möjlighet att bygga växthus och sälja grönsakerna som odlas på skolan.

Syftet med marknaden var att öka och informera om vikten av en hälsosam konsumtion av hälsosam och naturlig mat för samhället i Tacachira. Både mammor och pappor till eleverna på skolan deltog i grönsaks-stånden.

“Jag är här idag för att prata om vikten av hälsosam kost och alla hälsofördelar som finns med gurka”, Gladys Sanchez, mamma som deltog i gurkståndet.

CHASQUI anordnar bland annat kurser om matlagning och hälsosam kost med målet att bidra till att förbättra livskvaliteten för barn, ungdomar, och vuxna.

“Min hälsa är viktigt för mig. För mig betyder hälsa att jag tar hand om mig själv, eftersom det kan bli varmt i solen är det viktigt att äta och dricka bra. Exempelvis innehåller gurka mer än 95% vatten,” säger Gladys Sanchez och fortsätter:

“Här på höglandet har vi lite kallare klimat men mycket sol. Med hjälp av växthusen kan vi odla olika grönsaker och det är vi väldigt tacksamma för.”

Text & foto Andrea Thorgren, praktikant, Bolivia

WORKSHOPS OM EKOSYSTEM OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Bolivia är ett av de länderna med störst biologisk mångfald i världen. Bolivias klimat och landskap varierar med allt ifrån torra berglandskap i Anderna till täta regnskogar i Amazonas. 17% av landet består av skyddade områden.

Under några veckor anordnande organisationen TekoKavi workshops om biodiversitet, ekosystem och klimatförändringar för Svalorna Latinamerikas lokala samarbetspartners CHASQUIs volontärer och personal.

Syftet med dessa workshops är att uppmärksamma vikten av att värna ekosystemen och visa på konsekvenserna av mänsklig miljöpåverkan. Stort fokus låg i att beskriva Bolivias olika ekosystem och ekosystemtjänster, samt vad som händer om man förstör olika delar av ett ekosystemen och hur det kan påverka befolkningen.

Text & foto: Andrea Thorgren, praktikant, Bolivia

Det är viktigt att engagera personer i alla åldrar, både vuxna och barn. Genom kultur och konst får deltagarna lära sig mer om Bolivias ekosystem och följderna av människans förstörelse

SEXUELLA OCH REPRODUKTIVA RÄTTIGHETER

Diskriminering på grund av kön och sexuell läggning är utbredd i Latinamerika och åtföljs många gånger av våld. Svalorna Latinamerika arbetar för alla människors rätt att själva bestämma över sina kroppar och liv. För att förebygga könsbaserat våld utbildar vi barn och ungdomar i sexuella och reproduktiva rättigheter, pratar om könsroller och rätten till ett liv fritt från våld.

Tonårsgraviditeter är en av frågorna som rymms inom begreppet SRHR och är något som är vanligt förekommande i Latinamerika. Enligt det bolivianska hälsoministeriet, registrerades det från januari till september år 2021 cirka 29 754 graviditeter hos flickor och ungdomar, det vill säga mer än 110 ungdomsgraviditeter varje dag. Många av de registrerade graviditeterna, och särskilt de

bland flickor under 15 år, är ett resultat av sexuellt våld i eller utanför hemmet. Tidig graviditet kan påverka unga tjejers hälsa negativt likväl som deras möjligheter att fullfölja sina studier och andra framtidsplaner. Många av de unga mammorna i Bolivia är ensamstående, tvingas in i försörjningsansvar och får det svårt att ta sig ur sin svaga ekonomiska situation. Dessutom blir de ofta mycket stigmatiserade i samhället.

I detta avsnitt gör vi ett besök på en workshop om att minska tonårsgraviditeter samt ger exempel på hur Svalorna Latinamerikas lokala samarbetspartners arbetar med systerskap kvinnor emellan.

Text Maja Magnusson, Svalorna Latinamerika

Tonårsgraviditeter

Latinamerika är en av de regioner i världen där flickor löper störst risk att bli mammor i tonåren. Varje år beräknas fler än 7,3 miljoner barn i regionen födas av mödrar som inte hunnit fylla 18 år. Av dessa är två miljoner barn födda av flickor som inte ens är 15 år gamla, så kallade niñas mamas. Regionen går emot den globala trenden som indikerar minskning av tonårsgraviditeter - i Latinamerika ökar det.

Många tonårsgraviditeter är en konsekvens av sexuella övergrepp, ofta av familjemedlemmar eller andra män i deras närhet, inte sällan män i maktpositioner. Av de flickor som inte hunnit fylla 15 år är majoriteten av graviditeterna ett resultat av övergrepp. **Bland tonårsflickor i åldrarna 15-18 år är komplikationer kring barnafödande och graviditet den vanligaste dödsorsaken.** Flickor under 15 år löper fyra gånger större risk att dö under graviditet eller förlossning än vuxna kvinnor. I Latinamerika är saknas ofta dessa rättigheter. Dessa flickor saknar som regel möjlighet till abort, och har inte haft tillgång till sina sexuella och reproduktiva rättigheter eller preventivmedel. Systematiskt sexuellt våld i kombination med minimal tillgång till SRHR innebär att kvinnor och flickor i Latinamerika tvingas fortsätta sina graviditeter och riskera sina liv. **När en flicka blir gravid riskerar hon att hamna i en negativ fattigdomsspiral som varar livet ut.**

Hon förlorar möjlighet att gå klart skolan och hennes jobbutsikter minskar. Hon blir mer sårbar för fattigdomens konsekvenser - hon får sämre hälsa, riskerar att utsättas för mer våld och hamnar lätt i ett bestående utanförskap. Latinamerika är den kontinent i världen med mest restriktiv lagstiftning när det gäller aborter, under de senaste 20 åren har fem länder i regionen infört totalförbud mot abort och endast i sex länder är abort helt laglig.

Det handlar om laglig, säker abort eller hemlig, livsfarlig abort, då det enda som går att lagstifta bort är den säkra aborten. Aborter genomförs oavsett vad lagarna säger. Förbud och kriminalisering stoppar inte aborter. Kvinnor och flickor fortsätter i hemlighet att avbryta sina graviditeter - för att de måste eller vill. Skillnaden är att i länder där det är kriminaliserat drabbas många flickor och kvinnor av skador i underliv och livmoder, vissa så illa att de dör i sviterna.

Text, Linn Carlsson, kanslipraktikant

Foto: Elsa Rechlin

Utbildning i SRHR ger flickor ökade valmöjligheter

Tonårsgraviteter är ett stort problem i Bolivia, särskilt på landsbygden. Detta till följd av bland annat en konservativ kultur där kunskap om sexuella och reproduktiva rättigheter förknippats med skam och tabu. Det i kombination med ett dåligt utbyggt vårdssystem ger en även dålig tillgång till preventivmedel. Svalorna Latinamerikas samarbetsorganisation Red ADA arbetar med att utbilda ungdomar i sexuella och reproduktiva rättigheter genom olika workshops.

– Att sprida kunskap om ungas reproduktiva rättigheter är väldigt viktigt för att flickor ska kunna förbättra sin livskvalitet och öka sina valmöjligheter i livet, då tidigt moderskap kan komma i vägen för deras framtidsplaner, säger Monica, pedagog på Svalorna Latinamerikas samarbetsorganisation RED ADA.

Tidig graviditet kan påverka unga tjejers hälsa negativt likväl som deras möjligheter att fullfölja sina studier och andra framtidsplaner. Många av de unga mammorna i Bolivia är ensamstående, tvingas in i försörjningsansvar och får det svårt att ta sig ur sin svaga ekonomiska situation. Dessutom blir de ofta mycket stigmatiserade i samhället.

Monica berättar om en workshop i kommunen San Andres de Machaca där ungdomar från flera av stadens skolor hade samlats. Kommunen är ett typexempel på områden som ofta blir isolerade från information och resurser på grund av dess stora avstånd till närmsta storstad och de dåligt underhållna vägarna. Under regnperioden kan det bli i princip omöjligt att ta sig därifrån.

– Under aktiviteterna blir ungdomarna lätt generade och obekväma över att prata om ämnet, samtidigt som de lyssnar fokuserat och deltar, speciellt tjejerna, berättar Monica. Men jag har också kunnat se en positiv utveckling de senaste åren. Ungdomarna är mer nyfikna och villiga att lära sig och de har förbättrat sina kunskaper i ämnet.

Även om det finns mycket kvar att göra för att minska de oönskade graviditeterna och stärka flickors sexuella och reproduktiva rättigheter, väcker RED ADAs arbete på landsbygden hopp om en ljusare framtid.

Text : Lidia Dominguez, praktikant, Bolivia

Bland Svalornas poddserier hittar du avsnitt på temat Våld mot kvinnor och SRHR. Du hittar dem där poddar finns.

Systemskapet och dess kraft för utveckling

Svalorna Latinamerika (LA) arbetar ständigt med olika metoder för att främja jämställdhet och rättigheter för kvinnor på landsbygden. En av dessa är att arbeta med fysiska hälso-övningar, som tillsammans med samtal om kvinnlig gemenskap och utbildning inom fysisk och mental hälsa väntas leda till solidaritet - den största kraften för utveckling.

“Att ta hand om varandra är ett privilegium och en ära”. Med denna fras välkomnades kvinnor i alla åldrar till Svalorna Latinamerikas (LA) aktivitet i Machaguay för egenvård och fysiska hälsoövningar. Under utbildningen fick deltagarna lära sig fysiska övningar för att ta hand om sin kropp. Förutom fysiska övningar höll Yeny Sardon, som arbetar för Svalorna LA:s samarbetsorganisation CEDER, utbildning inom mental hälsa och vikten av att ta hand om sitt sinne och psykiska hälsa.

Kombinationen av att lära känna sin kropp och sitt sinne leder till en större förståelse för sig själv och på så sätt en större förståelse för sin vilja och sina behov, säger Yeny Sardon. Att kunna känna igen sina behov, både personliga och ute i samhället är avgörande för att god utveckling kan ske och att kvinnor tillsammans kan sätta krav på sin omgivning.

Kvinnor på landsbygden i Machagua, Peru, får lära sig fysiska- och psykiska hälsoövningar för att öka välmåendet, och dessutom skapa gemenskap och solidaritet som sedan gynnar utvecklingen i samhället.

Värdet av aktiviteten sträcker sig bortom den nya kunskap som man får menar Yeraldine Quispe Guzman som med sina 29 år är den yngsta deltagaren på aktiviteten:

- Att ha aktiviteter som denna ger så mycket mer än bara den information och lärdom vi får av organisationen, den ger oss en känsla av gemenskap och tillit till varandra som vi sedan tar med ut i samhället. När vi känner oss bekväma med varandra och i vårt systemskap kan vi arbeta mer gemensamt med de frågor som är viktiga för oss. Männerna tvingas alltså lyssna på oss. Tillsammans kan vi skapa en starkare handlingskraft där vi får mer att säga till om i våra samhällen, säger Yeraldine Quispe Guzman.

Text och foto: Savannah Leufstadius, praktikant Peru

Tar makten över mansnormer genom teater

Odalís Gabriela Yucra Casas är 18 år gammal och bor i den lilla staden Viacha, ungefär en timme utanför La Paz uppe på Boliviens högplatå. Här håller Svalorna Latinamerikas samarbetsorganisation Albor i flera olika teatergrupper för unga. Syftet är att genom teatern uppmärksamma ungas rättigheter och arbeta mot könsbaserat våld. Odalís har varit med i en av grupperna, Newen (som på urfolksspråket mapuche betyder styrka), sedan 2018 när Svalorna LAs nuvarande utvecklingsprogram startade.

– Jag hade ingen aning om vad jag gav mig in på. De första gångerna var det väldigt nervöst. Men ledarna har ett väldigt speciellt sätt att arbeta med svåra teman och man blir snabbt indragen eftersom det är både roligt och intressant, berättar Odalís.

Det första året som medlem i Newen blev en stor ögonöppnare för henne.

– Jag började se så mycket machismo (machokultur) i vårt samhälle. saker som jag inte hade tänkt på tidigare blev plötsligt uppenbara för mig. Jag insåg att såväl mina föräldrar som jag själv kunde agera på kvinnoförtryckande vis. Samtidigt gav teatern mig känslan av att detta var något som vi unga har makten att förändra, och det motiverade mig att fortsätta i gruppen.

Foto: Elsa Rechlin

Medlemmarna i Newen har gemensamt arbetat fram två originalpjäser. Odalís beskriver arbetet med pjäserna som en ständigt pågående process. Alla deltagare byter mellan rollerna och sporrar varandra att utveckla de olika karaktärerna. Pjäserna har alltid sociala frågor i fokus och den pjäs de för tillfället arbetar med handlar om våld i romantiska relationer.

– Våra pjäser är en slags spegling av verkligheten. Genom teaterföreställningarna kan vi få människor att känna igen sig och också börja reflektera över sina egna liv och sina beteenden. Därför tror jag att teatern såväl som andra typer av konstformer faktiskt har kraften att förändra samhället, säger Odalís som är övertygad om att hon kommer att fortsätta med teatern även i framtiden.

Text : Ebba Bjerle, praktikant Bolivia

Filmtips!

Hija de la laguna

Dokumentär om Nérida Ayay Chilón, en andinsk kvinna som kan kommunicera med vattenandar. Hon använder sina krafter för att försöka förhindra ett gruvföretag från att förstöra den sjö som hon ser som sin mamma. Filmen skildrar maktkamp, våld, tro och kulturarv.

The Seventeen

Teodora Vasquez anklagades efter ett missfall för att ha dödat sitt barn och dömdes till ett 30-årigt fängelsestraff. I El Salvador råder världens strängaste anti-abortlagar. Filmen följer Teodora och hennes 17 medsysstrar i fängelset i kampen för att återfå sin frihet.

Det som inte går att köpa

Ditt stöd betyder att vi kan bidra till att barn och unga utbildas och får kunskap om rätten till sin egna kropp, identifierar riskfaktorer till sexuellt våld och förhindra att flickor hamnar i barnsexhandel. Tack för ditt stöd

Swisha din gåva till 9009 127 eller överför via
postgiro till PG 90 09 12-7. Varje gåva räknas!

TACK FÖR ATT DU VILL VARA MED OCH MOTVERKA BARNSEXHANDEL,
DISKRIMINERING, OJÄMLIKHET, VÅLD OCH FATTIGDOM

DIN GÅVA FÖRÄNDRAR LIV!

Svalorna
Latinamerika